

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

De S. Austrebertha virgine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

cis vexillum fuerat erectum, mulier quædam, quæ per multa annorum curricula contracta extiterat, cum fide recta ad eundem pergens locum, pristinae sanitati est reddita: tellusque, quam diu debiles non prefferant gressus, est stupefacta, se ab inualidis quondam tam subito contingi vestigijs. Agamus grates Deo nostro innumeras, qui propter iam dicti famuli sui merita, talia dignatur monstrare miracula. Sequenti quoque tempore in præfato loco ecclesia est constructa, in honorem sancti Ansberti præfulis, augusto & polito opere, à venerabili Hilberto abbate, successore eiusdem sancti patris in ordine regiminis.

Secundum his omissis, ordinem translationis præfati famuli Christi, conscriptionis prosequamur stylo. Peruenientes denique cum corpore eius, qui eum transferebant, ad cœnobium Fontanellam, intulerunt illud in ecclesiam sancti apostoli Pauli. Flebant autem senes & iuvenes: flebant pueri & infantes, omnisque monachorum chorus. Postea verò accessit venerandus abba Hilbertus ad venerabile corpus, assumptis secum probatæ vitæ fratribus, ac merito sanctitatis ornatis, æstimans illud ob tam prolixum intervallum temporis (nam dies tricesimus instabat) subito foetere. Cumque sanctum illius caput velamine operum denudasset, tantæ suavitatis fragrantia inde manavit, veluti si diversorum aromatum ac thymiamatum odoribus universa completeretur ecclesia. Nam & facies illius ita in ruborem erat versa, quasi in sopore esset, viventis effigiem gerens. Multi quidem sancti præfules & patres venerandi, reliquumque vulgus contemplati sunt: quia universis, qui affuerant, fuit permixtum hoc cernere stupendi miraculi signum. Deinde cum omni diligentia & timore in sindone munda ac pallio involutum, eius venerabile corpus posuerunt in sepulcro, quod eidem præparauerant in eadem ecclesia sancti Pauli apostoli, cum laudibus iuxta sanctissimi patris Vuandregisili sepulcrum ad eius laeam, die quinto Iduum Martiarum, sub anno sexcentesimo nonagesimo quinto incarnationis Domini Dei nostri Iesu Christi: cui est honor & potestas, decus & imperium per infinita secula seculorum, Amen.

Nota odorem & colorem tantum diu defuncti corporis.

DE S. SCHOLASTICA sorore beatissimi Benedicti Abbatis quædam habentur in eiusdem sancti Abbatis Vita cap. 33. & 34. Extat ea Tomo 2. mensis Martij die 21.

VITA S. AVSTREBERTHÆ VIRGINIS, PRIMÆ ABBATISSÆ PAULIACENSIS, GRAVITER ET religiosè conscripta ab eius fratre equali.

Postquam vniuersalis Dominus, humanæ salutis author pariter ac redemptor, Gallorum feralia suæ ditioni subiugavit colla, quartus à Clodoueo, qui primus Christianæ religionis normam, beato Remigio tradente, suscepit, Dagobertus gloriosus princeps, nobilitate clarus, potentia præpotens, armis strenuus, regi regum Christo factus deuotus, regni Francorum, Deo sibi suffragante, suscepit habenas. Cuius tempore velut palma in Gallijs sancta mater refloruit Ecclesia, diuersis sanctorum sacerdotum monachorumque virtutibus adornata, ac Deo dicatarum virginum, vt iuxta veridicam Pauli apostoli sententiam, vbi hæc tunc abundauerat delictum, superabundaret gratia. Inter quos velut sidus cæteris micantius vir Domini Philibertus, monachorum egregius pastor, cœnobiorum nobilis fundator, in saltu Gemmeticensi, ex prædicti regis Dagoberti largitione, monasterium à primo lapide fundauit, construxit, ac Deo famulantium monachorum nobili congregatione ornauit. Qua etiam tempestate, eius bonitatis fama succrescente, largitione cuiusdam illustri viri, nomine Amalberti, in fundo, qui Pauliacus nuncupatur, aliud cœnobium struxit, distans à præfato Gemmeticensi millibus ferme decem, vbi ancillarum Dei haud paruam congregationem adunauit.

Religio floret in Gallijs sub Dagoberto. Rom. 5.

Pauliacen cœnobium constructum.

Erat eodem tempore in palatio sæpediti principis Dagoberti vir honestate vitæ valdè

valdè venerabilis, moribus honestus, sapientia clarus, consilio prouidus, priorum regum ex profapia oriundus, officio etiam, vt fertur, Comes Palatinus, nomine Badesfridus. Hic accepit vxorem Alemannorum regis ex profapia, nomine Framhildem, Erat verò elegans & ipsa facie, sed nimirum elegantior sanctitate. Horum autem conuersatio qualis quantauit in terris extiterit, miraculorum gloria hodieque populis declaratur. Erant enim, vt diximus, in caducis seculi honoribus valdè sublimes, sed animi probitate sanctiores, fide firmi, charitate præcipui, iustitia insignes, spe longanimes, eleemosynis dediti, pauperum in susceptione valdè solliciti. His igitur talibusque virtutum floribus ornati, spiritus sancti templa meruerunt effici, vt post manifestissimis claruit indicijs. Nam quæadmodum, sicut in euangelicis inuenitur paginis, Elizabeth illa noua Domini præcursoris mater, spiritu sancto repleta, cõcessum sibi diuinitus natum antè sentire meruit, quàm videre: sic & hæc Deo acceptabilis mulier beata Framhildis, eodem illustrata spiritu, longè antè prolem suo sexui consimilem nascituram præsciuit, quæ in domo Domini & mater efficeretur, & columna Christiani populi. Denique adueniente tempore, quo in huius mundi umbrosa caligine ex vterinis tenebris illa clara lucerna deberet prorumpere, supradicta genitrix angelica super hoc meruit honorari visione: cuius ex alloquio & nomen nascituræ virginis, cuius ve apud Deum meriti futura esset, addidit. Igitur Taruanensi territorio ex orta illa puellarum gloria, à parentibus, vt sibi reuelatum fuerat, vocitatur Aufrebertha, prius à Deo præelecta, quàm in matris aluo concepta: prius angelorum cõtibus cognita, quàm mundo nata. Necdùm eius videbantur membra, & iam in populis eius præconabantur gesta. Diligenti demùm cura genitorum alitur, ac magistris strenuis imbuenda traditur. Puerilibus verò annis simpliciter domi transactis, talis tantusque in ea feruor excreuit sanctitatis, vt nulli foret dubium, quin ante ortum natiuitatis eam sibi Dominus in ancillam elegerit. Coepit nempe toto nisu mundum postponere, voluptatum oblectamenta viriliter calcare, & cælestia totis cordis medullis desiderare. Nam cum esset infra decennium, ita eam spiritus sanctus repleuerat, vt mens eius aut circa ecclesias aut monasteria anhelaret. Meditabatur iam tunc in ætate rudis infantie, quod postea deuota compleuit.

Quadam verò die, cum vultum speciei suæ more infantium in aquis contemplaretur, eccè repente apparuit ei quoddam velamen capiti eius impositum. Quod signum apud eam intantum valuit, vt ex illo iam die hoc æstuarer desiderio. Et quanquam parentes eius mortali viro eam tradere vellent, illa immortaliam cupiens adhærere, sibi metipsi tantum licet conscia, cum lachrymis semper in oratione deposcebat, vt quod ei Dominus in umbra fuerat dignatus ostendere, in veritate completeret. Nec enim ab eo tempore se passa est ab hac intentione quiescere, donèc quod oculis perspexerat, mente conciperet, gratiaque opitulante diuina, opere adimpleret. Accensa siquidem illo igne euangelico, quem Saluator noster Iesus Christus, ad separandum filium à patre, filiamque à matre sua, mittere veniens, ardere voluit super terram, ita in secreto peccatoris sui latens, inextinguibili durauit ardore, vt non diebus neque noctibus à colloquijs diuinis vel oratione cessaret, quousque tempus aptum & congruum inueniret, vt habitum sanctimonialis desideratum consecratumque perciperet. Et fortè iam legerat, aut lectum audièrat, ad quorundam exprobrationem apostoli Iacobi dictum: Si quis auditor est verbi, & non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum natiuitatis suæ in speculo. Considerauit enim se, & abiit, & statim oblitus est qualis fuerit. Discat igitur, qui nesciunt, huius beatæ Dei famulæ exemplo, hanc sanctæ scripturæ imitari sententiam, vt non comparentur viro obliuioso: & non solum auditores verbi, sed etiam factores existant. Comparentur, si placet, potius huic Dei famulæ, quæ quidem in speculo considerauit vultum natiuitatis suæ, sed non est oblita quid viderit. Qui ergo illam imitari voluerit, non auditor obliuiosus factus, sed factor operis, erit beatus, si in facto suo permanferit.

Parentes volunt eam iungere matris monio, Procedente igitur tempore cum parentes eius, qui felicibus actibus eius parum fauebant, arrhabone pro amore seculi recepto, tempus præfinitum & diem statuisent nuptiarum, illa in angustijs posita, cogitare coepit quid ageret. Mœsta verò, iter furtim arripuit, germano secum fratre, licet paruulo, assumpto. Cumque pergerent simul, interrogata ab eo quò tenderet, respondit se ad villam, quæ proxima erat, ituram. Veniens

Virtutes Badesfridi & Framhildis.

Luc. 1.

Aufrebertha virgo nascitur.

Eius virtutes in tenera ætate.

Luc. 12.

Iacob. 1.

Parentes volunt eam iungere matris monio.

Veniens igitur ad flumen, quod dicitur *Quantia*, ubi pons erat, ita flumine exuberante, aquarum abundantia totum repleuerat, ut superiorem pontem illic absconditum sub se vnda teneret, & facultatem eundi omnibus itinerantibus penitus denegaret. Tunc demum confessus est fratri, quod ire cupiens festinabat. Erat his temporibus vir sanctus, magni apud Deum meriti, *Audomarus* nomine, *Taruanensis* urbis pontifex, in cuius dioecesi puella nobilis originem traxerat. Ad hunc ipsa tunc properabat, sacro velamine consecranda. Habebat etiam secum multos sui itineris comites. Qui ut viderunt transeundi difficultatem, omnes pauore conterriti, non ausi sunt ingredi: sed habito consilio, ut redirent itinere quo venerant, coeperunt a loco abscedere. Non enim ibi vel modicum quidem nauigium poterat transire. Sancta igitur Dei famula, Christo deuota, sancti spiritus gratia illustrata, oratione facta, signum salutis prae-

Crucis edito signo, ambulat cum multis super aquas.

tens, pontem vndis submersum ingreditur, hortaturque ceteros, ut se sequerentur. Iam enim natura elementorum quodammodo inter se commutata, facta est eis aqua sub pedibus instar ligni solida: porro lignum velut aqua liquidum. Transiit igitur Dei famula cum vniuersis comitibus illaesa, quasi sicco calle in vndis nihil mali perpessa. Amne vero transmissa, quanto citius properantes, perueniunt ad hominem Dei, pro uolutaque puella ad pedes eius, quod desiderabat obtinuit. Consecrata namque est Christo, & accepto velamine, adhaesit anima eius post ipsum, ipsamque suscepit dextera Christi. In quantum ergo deinceps quaesita est copulari viro terreno, quae iuncta erat Christo in caelo. Vir autem Dei cum cognouisset parentes eius hac re esse perturbatos, assumpta secum Dei famula, consolandi gratia eos visitare studuit, eorumque commotos animos verbis pacificis delinuit, eosdemque mansuetos & mites redditos, ad charitatem pristinam reuocauit. Pater filiam, fratres amplectuntur sororem, deosculanturque eam singuli, Deum in commune glorificantes. Diuina quippe dispensatione actum est, ut qui prius illudentes eam despexerant, summa post deuotione venerentur. Aliquando ergo cum in domo parentum commorata fuisset, coepit implorare matrem & fratres, ut votum ipsius non amplius impedirent, sed potius adiuuarent eam, ut monasterium posset ingredi, & sanctis sociari virginibus, sub potestate scilicet alterius uictura.

S. Audomarus eam virginem Christo consecravit.

Quod illi benignè assentientes, non solum abeundi liberam ei tribuunt potestatem, verum etiam cum ea pergentes, ad monasterium usque perducunt. Est autem ipsum monasterium super fluum, qui dicitur *Somma*, constructum: nominatur autem *Porcus*. Ibique praerat spiritualis mater, nomine *Burgosledis*. Cui cum indicassent omnia, quae gesta erant, gauiosa valde, suscepit eam in filiam, ceterisque sororibus aggregauit. Beata quoque Dei famula ouile Christi ingressa, ouibus sanctis adiuncta, sancta est ouis effecta. Primam quidem virtutum humilitatem, ita in suo corde pro fundamento inseruit, ut non solum spirituali matri, sed etiam cunctis sororibus quasi ancilla seruiret, omnibusque se subdens, obsequium cunctis reddebat ut debitum famulatum: inferiorum se proclamans, viliores se iudicans, deteriores se ceteris fatebatur: se peccatricem, se infelicem esse pronuncians, quae iam tam prolixum tempus expenderit, seculo seruiens, non Deo. Illas potius dicebat esse beatas, quae infatigabili intentione disciplinis regularibus militantes, Christo regi placere studerent: hoc nutrimento educatas fuisse, ut etiam certamine incentiuarum carnis deuicto, iam contra spirituales nequitas, Deo auxiliante, sufficerent pugnare: Sed quia semper humiles dicitur gratia sua cunctipotens Deus, factum est, ut quanto illa vilior atque despectior in oculis suis fieret, eo gloriosior apud Deum, apud homines vero honorabilior appareret. Nam eligentibus cunctis, consentiente matre, licet inuita, Praeposita constituitur. Quo ex facto coepit magis humiliari, magisque de virtute in virtutem proficere, patientiam contra immites opponere, pusillanimitatis longanimitatem ostendere, minus cautis grauitatem, indoctis ut doceri queant demonstrare, somniculosi non verbis, sed factis vigilias praedicare, signum quaecumque insonuisset, prima adesse.

In coenobio uiuit sanctissime.

Eius humilitas.

Fit Praeposita.

At vero circa obedientiae virtutem qualis fuerit, monstrabitur sequenti exemplo. In eodem namque monasterio erat consuetudo, ut vicissim a sororibus coquerentur panes: Sed dum haec Christi famula die quadam in ordine vicis suae hoc in opere laboraret, habebat secum vnam tantum adolescentulam, quae apud eam fuerat educata, & hoc miraculum narrare contulit, quae hucusque uiuit in corpore. Cumque clibanus

Eius obedientia.

fuiſſet incenſus, & panes in promptu ad coquendum parati, igneque extracto, deinde à fauillis vel prunis, quæ remanſerant, debuiffet mundari, faſciculus, qui erat in ſummitate ligni colligatus, caſu igne aduſtus eſt totus. Quod ubi Dei famula aduertit, collidens inter ſe manus, altiusque ingemiſcens, ait: Væ nobis, quid a Auræ ſumus? Panes peribunt. Opus enim hoc modò reparari non poteſt. Et currens feſtina, obſeravit oſtium domûs. Deinde ſigno crucis munita, medium inter ignium vapores clibanum ſola ingreditur, arreptiſque manicis, quibus in brachijs utebatur, clibanum omnem mundauit. Egreſſa demùm, officium diligenter compluit, & nec vnum quidem capillum caſiſtis, nec denique ſimbriam veſtimenti eius eſt auſus ignis attingere. Tunc præcepit puellæ, vt patefaceret oſtium domûs, multiſque conteſtata eſt eam ſermonibus, nè cuiquam quod viderat indicaret. Quo factò miraculo, nè fortè præſumptionis incurreret vitium, cuidam ſeruo Dei quod fecerat indicauit. Vir autem ille altioris ingenij, intellexit gratiam Dei, & cuius ſimplicitatis eſſet hæc, cui virtutem tantam Dominus præſtitiffet, diſſimulare volens, quaſi increpando reſpondit, dicens: Noli filia, noli hoc iterare, aut aliquando repetere, nè fortè tenteris à fatana. Sed quia, vt ſcriptum eſt, non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita, ipſo viro Dei referente, ſorores hoc poſteà didicerunt. Voluntatis autè Dei minimè fuit, vt curſum vitæ ſuæ in hoc monaſterio ipſa Dei famula conſummaret. Plures tamen, per annos quatuordecim ibi degens, ſuo ſaluauit exemplo.

Matth. 5.

a. Theſ. 2.

Præſcitur
monaſterio
Pauliacèſi.

Appetit
gladio, & ſe

Erat illis temporibus vir vitæ valdè venerabilis, Philibertus nomine, cuius ſuprà meminimus. Qui rogatus à quodam viro potentiſſimo, nomine Amelberto, eò quòd illo in tempore eius opera atque doctrina in fide & religione erant ſpectata, & ſingularis ab omnibus habebatur, monaſterium, quod in fundo proprio, qui Pauliacus dicebatur, idem Amelbertus conſtruxerat, filiamque ſuam paruulam, quæ Aurea dicebatur, cum alijs Deo ſacratuſque Chriſto inibi ſeruire deuouerat, ad regendum ſuſcepit. Et licèt vir Dei lectiōe frequenti eadē Dei ancillas inſtrueret, prædicatione ſancta doceret: tamen quia neceſſitas expoſcebat, vt talibus rudimentis ab eodem ſexu regularis diſciplinæ norma inhæreret, prædictus Dei famulus, audita iam fama famulæ Chriſti Auſtreberthæ, nuncios ad eam mittere ſtudit, duos videlicet ex monachis ſuis, vt ad hunc locum venire deberet. Dei autem famula, licèt iam multo tempore exaſtuans, deſideraret eiuſdem ſancti viri inſtitui diſciplinis, tamen vt columna immobilis & firma, ſancti Pauli recordans ſententiæ, dicens: Non citò moueamini, neque per ſermonem, neque per epiſtolam: ignorans an fortè Deo placeret, ire ad modicum recuſauit. Reuerſis autem nuncijs, vir Dei per ſemetipſum ire compulſus, ad Dei famulam feſtinauit. Ibi verò tunc orta eſt ſancta contentio. Nam omnes illæ famulæ Dei ſtentes & ciulantes, leuauerunt in ſublime voces, dicentes: Cur hodiè nos ſancte pater decipis? Cur noſtro lumine ablato, in tenebris nos derelinquis? Ad hæc ille reſpondens, dicebat: Nolite, filia, nolite ita dicere. Vos enim in tenebris nullatenus remanetis: quia voſiſpæ luminaria mundi eſtis. Nolite ergò prohibere, ex veſtro lumine alios participare: ſed potiùs præſtolantibus charitatem impendite. Multa ergò & alia hiſ ſimilia cùm Dei famula prædicâſſet, tandē altercatione ſubmota, paceque reddita, vicit ſpiritus ſanctus per os viri Dei: & ſic acquieuerunt omnes, deoſculanturque eam ſingulæ, omnes Dominum benedicentes. Duabus itaque ſororibus ex ipſis ſecum adhibitis, perrexit cum homine Dei: à quo regiminis curam in eodem loco illic ſuſcepit.

Iam verò aduerſus eius ſanctam doctrinam, nè ibidem conualeſceret, quanta calliditate diabolus fuerit operatus, adiuuante Domino diſſeramus. Illa nanque rigorem propoſiti ſui fortiter tenens, neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram declinabat: & quod ore cæteris prædicabat, ipſa priùs illis videntibus faciebat. Illæ autem velut equus indomitus, necdum loro tractus, ſi quid cauſa ſalutis Dei famula faciebat, omninò vitabant contingere. Intantum enim præualuerat antiqui hoſtis verſutia, vt magno eam odio habentes, etiam interficere molirentur. Sed cùm, Domino prohibente, hoc facere nequiuiſſent, ſuperueniente prædicto magno ſeculi, non Dei, viro Amelberto, ſtricto mendacio grauiffimè eam accuſauerunt. Ille autem, vt erat mente crudelis, vultu terribilis, credens mendacijs, adductam ad ſe Dei famulam, verbis duriffimis cœpit increpare. Repletusque furore, arrepto gladio, quo erat accinctus, impetum fecit in eam. Illa exiſtimans congruum tempus eſſe martyrij, nequaquam cor ſœmineum, ſed virile ſe ha-

se habere ostendens in pectore, subtilissimum illud velamen, quo in capite utebatur, collo circumdans striatius, manum tetendit, inclinatoque vultu ceruicem præbuit percussori. Attonitus ille, vt aiunt, diu stetit immobilis, admirans constantiam foeminae, quam in nullo vnquam viro vidisset: pauensque multum, recondidit gladium in locum suum. Qua ex re colligi potest, si hæc illis temporibus extitisset, cum à sordibus idolorum terra martyrum sanguine lauaretur, non expectatis ministris carnificum, vt in uita traheretur ad victimam, sed vltro se truncandam ingerens, prima omnium victimarum, palmam sanguinis occupasset. Certè nec illud Babylonicum supplicium pertimescens, septemplerumque caminum accensum pro calorum regno ingredi dubitasset, quæ pro paucis panibus, nè damnium vel nomine inferret, ardentem ignem ingressa est. His autem indicijs probauit Christus Dominus, famulam suam non formidasse martyrium. Nam non illa martyrio, sed ei martyrium defuisse probatur.

Rexit autem beata Austrebertha idem cœnobiū per plura curricula annorum, quod, vt antè diximus, antiquo vocabulo nominatur Pauliacus: quod quidem tunc temporis paucum fuit & modicum, sed post paululum, factum est magnum. Non enim minor numerus, quam viginti quinque ancillarum Dei, erat cum ea: quæ ita mente & corpore adhaeserunt, vt vsque in diem vacationis earum, nec vna quidem ex eis ab ea quiescerit separari. In quo videlicet loco præfatus Dei famulus miro modo monasterium ædificauit, quod in honore vel nomine Dei genitricis Mariæ dedicauit. Sed & alias ibi basilicas S. Petri, & S. Martini, aliorumque sanctorum construxit: domos quoque ad habitandum, sicut decet sanctos, omnemque opportunitatem velociter præparauit. Quo viso, sancta ac beatissima Austrebertha bonitatem Dei in se recognoscens, vel qualiter erepta esset sicut passer de laqueo venantium, vel quomodo ei locus subito præparatus esset ad habitandum, multarum animarum cura suscepta, qualem quantamque se præstiterit, proloqui lingua nec vlla valebit. Quanta eam charitas adornauerit, bonitas ei successerit, puritas mentis & simplicitas cordis in ea refulserit, longanimitas circa omnes flagrauerit, frugalitas creuerit, non est nostræ facultatis euoluere. Erat enim frequens in lectione, pernox in vigilijs & oratione, ieiunijs prompta, vestimentis vilissimis, in tribulationibus constantissima, in tentationibus fidentissima.

Omnibus Quadragesimis, præter dies Dominicos, non nisi ter intra hebdomadam comedebat. Castigabat enim corpus suū & seruituti subigebat, abnegans semetipsam, crucem suam ferebat, Dominumque sequebatur. Amabat cunctos, & diligebatur ab omnibus. In cunctis modesta, omnibus iucunda ac hilaris apparebat. Si fortè, vt assolet, rixa orta fuisset, paucis sermonibus cunctorum animos mitigabat. Parcitem ciborum vltra humanum modum sequebatur, sobrietas illi nunquam deerat. Casta, cauta, mansueta, quieta satis in omnibus erat. In colloquutione commoda, in conferendo gratissima. Si quis certè ad eam se casu iunxisset, nunquam nisi cõpunctus corde ab ea recedebat. Nam omnes per circuitū habitantes, eius exemplum & doctrinam sequentes, non solum filios aut filias offerre Deo statuerunt, verumetiam multi ex eis cõiuges proprias relinquentes, monasteria expetierunt, sponsi sponas abiecerunt, sponseque eos, à quibus causa sanctitatis contempere sunt, contempserunt. Humilitatem verò, quam semel beata virgo assumpserat, nullatenus deseruit. Nam cum ei moris esset, vt sicut bonus pastor super gregem Domini vigilaret, & die noctuque circumiens, nè quid cuiquam fortè accidisset, inspiceret, die quadam matutinis expletis, cum sorores fessis corporibus post laborem se in lectulis collocassent, in ipso lucis crepusculo cum aurora terram perfunderet, & ipsa volens cognoscere, an cuncta quiescerent, pergredebatur leniter per dormitorium, inspiciens lectulos singularum. Euigilansque Præposita, nesciens esse Dei famulam, valde eam increpauit, dicens: Cur ita agis soror? Quarè inquietas quiescentes? Vade, inquit, ad crucem. Illa autem gausa, cucurrit quanto cyus, stetitque immobilis, psallens, donec hora competenti, signo tacto, confurgerent omnes. Præposita verò cum cognouisset, quod fecerat, cadens ad pedes eius, veniam precabatur.

Alio quoque tempore dolor grauissimus cuidam sorori acciderat, ita vt pars vna faciei altius intumescens, oculum penè absconderet. Sed cum hanc ancilla Dei ex more vistrasset, statim vt contigit maxillam, cuncto dolore & timore sublato, restituta est sanitati. Initio autem Quadragesimæ, medicæ noctis tempore, facta est vox ad quandam forem dormientem, dicens: Surge soror, curre velociter, dic Abbatisse vt surgat, &

percussori
vltro præ-
bet cadem.
dam.

Dan. 3. af
Dan. 3. af
Dan. 3. af

Virtutes ei-
us eximia.

Matutinas,
dicit noctur-
nas preces.

ad opus Dei sorores excitet. At illa sopore nimio depressa, surgere neglexit. Secundò autem vox delata est, dixitq; similiter: nec tunc illa surrexit, iterumq; obdormiuit. Tertio porrò veniens vox ipsa, cum quadam indignatione increpauit eam, dicens: Cur ità dormis soror, mœsto sopore soluta? Vsq; quò tantum somno deprimaris, vt tertio tibi iussio repetenda sit? Surge, inquit, dic Abbatisa, vt surgat, signumq; tangat, & ad opus Dei sorores excitet. At illa currens festina, timens & tremens, inuenit eam in ecclesia vigilantem, dixitq; ei omnia, quæ circa se fuerant facta. Statimq; signo dato, sub vnus momenti spatio inuentæ sunt omnes in ecclesia congregatæ, ità vt præter duas infantulas alia nulla deesset. Miratæ sunt valdè quòd omnes tam subito adessent, quod nunquam aliàs contigisse meminerant. Mox verò imposito psalmo, ecce media pars dormitorij concussa, protinus corruit. Territæq; sonitu, quasi magno tonitruo, conticuerunt omnes, cœperuntq; egredi, vt viderent quidnam accidisset. Dei autem famula prohibuit eis, dicens: Nè vna quidem ex vobis præsumat ecclesiam egredi, sed potius reuertimini, & agite opus Dei, psallentesq; et orantes, complete officium nostrum. Ipsa verò signo crucis munita, luminari præeunte, ecclesiam est egressa. Cùm verò cognouisset euentum rei, de infantulis cœpit esse sollicita. Et ecce vnà inuenta est subtr mensam ipsius, altera in fenestra diruta. Paries enim domus ab vtraq; parte fenestræ vsque ad fundamentum corruerat: fenestra verò, quæ innocentem seruauerat, immobilis stabat. Quomodo autem in illū locum peruenerint, aut à quo delatæ fuerint, Deum licet non lateat, nobis tamen vsque hodiè manet incognitum. Quædam verò soror, vnus ex infantulis confanguinea, præceptum sanctæ matris Austreberthæ transgressa, egrediens ecclesiam, periculo imminente se tradidit. Cumq; huc atque illuc discurreret, si fortè vel cadauer alicubi reperire potuisset, ruina materiæ super ipsam ructe, oppressa corruit, totumq; eius corpus ità quassatum est, vt non solum capitis, verum etiam totius penè corporis ossa confringerentur. Crepitante verò sono ruinæ secundæ, & voce sororis audita, cucurrerunt penè omnes, atque in stragulo inobedientem colligentes, ad valetudinarium deportauerunt. Vbi cùm ab Austrebertha diluculo fuisset visitata, membra conquassata beata mater oleo benedictio perungens, pristina eam reddidit sanitati. Domus autem illa, quæ in capite Quadragesimæ fuerat diruta, ante Dominicæ resurrectionis solennitatem, auxiliante potius Deo dilectæ Abbatisæ, quam cœmentariorum studio, in melius est restaurata.

Infantula
in monas-
terio.

Soror im-
merigera
opprimitur
ruina pari-
etis.

Oleo bene-
dicto eam
sanat Aus-
trebertha.

Prædicat
diem obi-
tus sui.

Fit magnus
omnium or-
dinum con-
curfus ad
morientē.
Sumit cor-
pus Domi-
ni.

Igitur quia de vita & virtutibus sacratissimæ virginis pauca prælibando perstrinximus, nè legentibus fastidium ingeramus, nè ve friuola fortè astimentur, qualiter peracto vitæ presentis curriculo, certamine bono certato, cursu consummato, fideq; seruata, sancta illa anima carne soluta sit, breuiter exequamur. Cùm igitur omnipotens Deus, suorum fidelium pius remunerator, beatam virginem Austrebertham è seculi huius ærumnosa caligine ad sempiternam immensamq; beatitudinem decreuisset euocare, leni febre correpta, Deo amabilis ægrotare cœpit. Congregatis itaque in vnum sororibus, prædixit imminere diem sui obitus, & quòd die Dominico, qui septem ferè diebus aberat, ad Dominum esset migratura, indicatum sibi esse dixit reuelatione angelica. Ex thesauro igitur cordis sui multa diuinarum scripturarum proferens testimonia, instruebat eas de his, quæ sunt de regno Dei, de contemptu mundi, de gloria iustorum, de poenis reproborum. Patientiæ verò & charitatis vinculum omni admo-nebat studio retinendum, dicens in illorum Christum non posse cordibus habitare, qui flamma inuidiæ accensū, proximorum vrerentur profectibus. Dehinc libato osculo, ac pacatis omnibus, mater venerabilis ad assectum nobile cilicij stratum reuehitur, paucis, quibus superuixit, diebus non cessans multiplicare sibi à Domino traditam talenti pecuniam.

Superueniente porrò die Dominico, quia iam eius bonitatis ac virtutum fama per Galliam longè lateq; claruerat, confluerunt ad eius transitum cateruatim sacerdotes & clerici, abbates & monachi, necnon & vtriusque sexus populi multitudo. Interea imminente beatæ remunerationis hora, accersitis ad se omnibus, sancta ac venerabilis mater, vltimum eis vale faciens, singulos iuxta sui ordinis dignitatem, nè cœptum sacræ religionis iter desererent, hortabatur. Percepto demùm Dominici corporis sacramento, & sanctæ crucis munita vexillo, ouibus sibi à Christo creditis iterū valedicens, ait: Eia in Christo mihi dilectissimæ sorores & filix, en ego hodiè ingredior viam viuam

rsq;

vniuersæ terræ: vos si me veraci charitate diligitis, mearum admonitionum per omnia memores estote, & cœptum religionis iter nolite deserere. Christo summo vestri curam committo: ipse vobis pastor, ipse & perennis custos. Ad hanc vocem sanctorum cœtus crine resolutus & nudatis pectoribus, querulosis aiebant singultibus: Cur nos domina, cur nos mater sanctissima tam citò deseris? cui pastoralis curæ vigilantiam committis? Ecce tu hodiè patriam adis gloriæ interminabilis, & nos in hac conuale plorationis desolatam cui relinquis? tuis tecum precibus nos magis assume. Magis enim tecum volumus mori, quàm tua cœcitate absentia, in hoc mundo viuere. Quarum fletibus pia mater mota, huiusmodi fertur fuisse orationem: Deus immortalis, angelorum & hominum rector, tu harum ancillarum tuarum, petimus, sis perennis custos, & quas hactenus sub mea custodia seruasti, amodò & vsque in finem custos Israël, qui Psalm. 120. non dormitas, custodire dignare. Ecce ego ad te venio, quæ amavi: ad te propero, quem desideravi: ad te sitio peruenire, quem semper ardentissimo amore dilexi. In te confido, non erubescam: in te spero, non confundar. tu meum suscipe spiritum in pace sempiterna, nè aduersùm me preualeant inimici iacula. Sed & hoc precor, rex æternæ, vt quicumque mei memoriam in terris habuerint, pacis & salutis commoda de cœlo largiri eis digneris. Quo dicto, quia iam remunerationis hora instabat, paululum conticuit. Interim cunctis, qui adstabant, psallentibus & Sanctorum nomina seriatim subnectentibus, illa virtute, qua valuit, voces psallentium interruptit, dicens: Silete, fratres mei, silete. Nunquid non conspicitis, quantæ iucunditatis processio aduenit? Certè quorum Vider beatorum tam visor, nē, & auctor lat in cœlū. inuocatis nomina, adest Sanctorum multitudo copiosa. Cumque in hoc, quod videbat, mentis sitientis obtutus figeret, sancta illa anima carne soluta est. Transiuit autem gloriose virgo quarto Iduum Februariarum, die Dominica, aurora incipiente, eadem videlicet hora, qua Christus ab inferis victor resurrexit. O verè sancta & venerabilis virgo, in cuius sacro transitu angelorum adest multitudo, martyrum purpurata processio, virginum quoquè, vt lilium, candidata concio: quibus sociata virgo eximia, exultat & lætatur in seculorum secula.

Sepulta verò est in beati Petri principis Apostolorum basilica, vbi per plurima annorum requieuit curricula. Quo in loco quanta miraculorum prodigia meritis excellentissimæ virginis post eius gloriosum transitum fidelibus ostendere dignatus sit Dominus, nostris reor non posse expleri sermonibus. Nam ibidem ex obsecris corporibus Miracula ad eius monumentū. demonia fugantur, ceci illuminantur, manus informes reformantur, claudis gressus redditur, vis omnium febrium pellitur, infirmitatum genera multa curantur. Adsit nobis virgo eximia, sui memoriam celebrantibus, impetret delictorum veniam sibi famulantibus, & post huius vitæ terminum suis sacris precibus nos ad sanctorum perducatur consortium, Amen.

PROLOGVS THEOBALDI EPISCOPI, SANCTITATE ET DOCTRINA CONSPICVI, IN VITAM *beatissimi Guilelmi Confessoris, Comitis Pictauorm, & Eremitæ.*

Dulus seruus Iesu Christi & Apostolus, prædicator veritatis & doctor gentium, olim scribens ad Hebræos, inter cætera dicebat ad eos: Non habemus hinc manentem ciuitatem, Heb. 13. sed futuram inquirimus. Si non habemus hinc manentem ciuitatem, quid hinc exire formidamus? Si futuram inquirimus, quid hinc residere curamus? Si igitur hinc non habemus ciuitatem manentem, futuram ardentè inquiramus Hierusalem, quæ ædificatur vt ciuitas, & cuius participatio Psalm. 122. eius in idipsum, quam numerus cohabitantium non angustat. Sed ad querendum diligenter, & inueniendum efficaciter quis tam idoneus? Multi enim querunt, & non inueniunt, eò quod malè querunt. Vox malè querentis: In lectulo meo per noctes quæsiui, Cant. 3. quem diligit anima mea: quæsiui, & non inueni illum. Vox non inuenti: In gregibus suis Osce 5. & in armētis vadent ad querendū me, & nō inuenient me: ablatus enim sum ab eis. Vox quæsiui,